

Хмарниця

Наталія Кобринська

Сонце горіло на розпаленій мертвій блакиті. Із самого ранку воно вже розпалало, а чим більше ішло до полудня, тим більше розпікалося і горіло палючим золотим вогнем. Парнота та спека заливала усі кути землі: блакить, як розпечена у гуті шкляна баня, вкривала з усіх боків землю і придушувала тяжкий, розпалений, непорушний воздух.

Збіже, мов золоте море, завмерло у тихім хвильованю, червоні маки у тяжкій задумі попускали головки, а сині блавати дивилися тихо і лячно широко отвореною зіницею.

Гори вкривалися мраками, як би ховалися перед чимсь страшним, що висить у воздуху.

Сонне, заросле осетом озеро тихо мліло і розслабало. Ластівкам опадали крила, а крикливим чайкам завмирав голос у гортанках.

На розлогих ланах блідли китиці конюшини, шурили головки і прислухувалися чомусь; щось довкола заливало пустошем і якоюсь тривожною мертвотою. Змучений парнотою чоловік обтирає рукавом піт із чола і несміло зазирає на сонце, товар на пасовищі непокоїться і розбігається.

Сонце жарить, пече, горить. Земля розсікається з шпар, тріскає в колеса і зізди, трава жовкне, в'яне, а через обвисле листе дерев пекуче сонце кидає блискучі гарячі п'ятна.

* * *

Аж ось від заходу стала підноситися велика чорна зловіща сила.

Легка непевна блискавка мигнула стрілою. Знов тихо і парно, лише чорна голова росте, більшає і сунеся вгору.

Усе поруhalося.

Дуже теплий вітер подув сильно, морщив на плесах воду, хапав скошене сіно, обривав листе, ніс порохом і дрібним рінем.

Стемнілося.

Густі хмари затягнули цілий небосклін і закрили сонце. Деся як би здалека доходив відгомін сильних громів, а блискавки щораз частійше дерли чорні шматки хмар.

Над горами висів у сиві і жовті пруги кадовб хмариці, а над нею висіло велике червоне сяєво.

Гук громів зближався, червоне сяєво погасло, а натомість виринали один із-за другого сині і чорні боввани, товпилися, розбивали і крутили як би в яким пекольнім танці.

Птахи ховалися під галузе, переляканий товар біг з поля, що ледви пастухи могли его здогонити, люди запирали вікна і двері, гасили огонь у печі.

* * *

Михайло Федів ніколи не лягав у полудне спати, а тепер, як на то, заснув, мовби хто каменем голову привалив. Его називали ще Дебровим, бо хата его стояла край села над

деброю та й усі знали, що він щось від тучі знав.

Тому-то тепер не один згадав про него в селі, а він спав твердим сном і не знав, що діється.

Перелякана жінка ухопила его за плече і стала будити.

Михайло схопився і глянув у вікно.

Із-за вікна липнуло вогнем і зареготалося страшним трескотом.

— Регочися або й ні, а се вже тобі не буде дозволене, — бурмотів Михайло злісно і завзято.

Груба каламутна пільма топилася, спадала щораз нижче, роздувала і грубіла.

Нараз, як би пукло дно озера, пільма продерлася у брудні, розтріпані шмати, і посипалися грубі, як головки лещику, замерзлі грудки леду.

Михайло ухопив із-за образів поясок, що ним піп у церкві підперізуєся, вибіг з хати і гейби пірнув у темряві.

Біг до старої дзвіниці, що стояла побіч церкви, як би підперта високим розсохатим явором.

Розібрався, підперезав пояском і потягнув за шнур великого дзвона.

Дзвін ані рушився. Він потягнув другий раз, дзвін ударив серцем у крису, але голосу не було, аж за третім разом крикнув: "Стій! стій! стій!"

Хмарниця закрутилася стовпом сивого диму і роззівилася вогнем і заревіла громом.

— Пустити! пустити мене!

— Не пущу! не пущу! — гудів поважно дзвін.

— Пустити!

— Не пущу!

— Пустити хоч на кусник поля!

— Не пущу на поле, іди лісом.

— Я хочу поля! — ревіла хмарниця.

— Лісом, лісом, — відповідав дзвін.

— Поля, поля, — клекочуть брудні жовті боввани.

— Лісом, лісом, — гуде дзвін.

— Позволь хоч поступитися, моє військо бунтуєся, — благала, а за нею клекотіли, як у пеклі, блискавки, крутилися, як вуже, і отвирали запінені кровію пашеки, ішли пожирати, нищити, губити.

* * *

А дзвін приказує голосно, остро, неумолимо: "Лісом! лісом! лісом! лісом!"

* * *

З розбитою грудкою, з покорченими руками, з повикручуваними пальцями, з роздертим на шмати нутром хмарниця то підносилася, то спадала в долину, витягала голову, як птах, коли хоче летіти.

Нараз засвистала вітром, аж земля затряслася і поволі піднесла тяжкі, як олово, крила і невернула вбік, понад гори.

З гуком, ревом і клекотом, як би ржали стада коней, безліч голов, кадовбів, рук, ніг,

крил путалося в один клубок, кидало стрілами і летіло за нею в безодню чорного небосклону.

* * *

Зашумів і застогнав ліс, погнулися до землі дерева. Трескіт, шум, блиск. Палючі стріли колять столітні дуби, від ледяних куль обсипаєся листє, обламлює галузе. А серед лоскоту громів, шуму вітру, серез зойку пливе чистий голос дзвона чимраз далі й далі.

Матія, Михайлового сусіда, захопила туча з кіньми і возом у полі під самим лісом. Вітер мів порохом в очі, завертав віз, блискавка і громи пуджали коні. Мусив спуститися на волю божу; в'їдпняв від воза коні, причепив до драбини, а сам сів під віз, аби перебути лиху годину.

Аж чує: застогнав ліс — вітер жене, дерева гнуться, як колосе в полі.

Шум, ломіт, лоскіт, страх хапає за груди, серце перестає бити, а грім за громом' ціляє. Хмара стручає хмару, а нараз не видко стало ні хмар, ні лісу, ні поля, лиш гук, шум та й вода.

* * *

Поволі дощ ослаб, робилося тихше, а холодний, чистий, прозорий блеск заливав воздух.

Ровами плила вода, по небі пересувалися легкі, білі хмарки, сонце обтирало заплакане лице. З поля тягнуло свіжостю трави і цвітів, лани збіжжя гейби купалися у чистій воді, втішні, що туча їх не доторкнула, лиш змучила і зосмішила ліс.

Галузе поламане, обдерте листе лежало купами, перемішане з льодом. Одні дерева повиривані з корінєм спиралися на міцніших своїх товаришах і привалювали їх своїми тягарем.

Інші, крайні, лежали догори корінєм у ровах води, що з гнівом, гуком і трудом продиралася через покладені їй забори.

* * *

Матій довго не міг прийти до себе, оглядався, як би сам собі не вірив, що він жиє і нічо йому не сталося.

Зітхнув глибоко і перехрестився.

Вокруг него було так тихо, спокійно, що якби не мокре шмате, не переполохані коні та й не доламаний, не збитий перед его очима тучею ліс, то виділо би ся ему, що лише страшний сон его мучив..

Коли сє щось ударило его в саме чоло.

Грудка льоду, як голуб'яче яйце, лежала коло его ніг.

Він підніс і розкусив, а там було чотири листки: яворовий, кленовий, осиковий і смерековий.